

U poslednje dvije decenije nastao je značajan progresu u jednoj od najstarijih oblasti psihologije koja se bavi merenjem individualnih razlika. Psihologija ličnosti približila se shvatanju da se crte ličnosti mogu sumirati u pet osnovnih dimenzija, što je potvrđeno brojnim studijama sa različitim upitnicima, faktorizacijom pridevskih lista, opservacijom i samoprocenom. Konceptualni status crta je relativno usaglašen, a njihovo merenje pokazalo je značajan stepen konvergencije, stabilnosti i diskriminativne validnosti. Ovi nalazi pokazuju konzistentnost na uzorcima iz različitih populacija u odnosu na uzrast, mentalno zdravlje ili kulturu. Model predstavlja klasifikaciju crta ličnosti koja obuhvata pet širokih dimenzija: Neuroticizam (Neuroticism-N), Ekstraverzija (Extraversion-E), Otvorenost ka iskustvu (Openness-O), Saradljivost (Agreeableness-A) i Savesnost (Conscientiousness-C). Teorija je nastala empirijskom analizom osnovnih dimenzija koje leže u osnovi inventara ličnosti različitog teorijskog porekla. Ova teorija se predstavlja kao sveobuhvatna taksonomija crta ličnosti koja sa pet faktora obuhvata normalno i patološko u jedinstveno polje ličnosti. Ona nije teorija psihopatologije ličnosti, već nastoji da bude kompatibilna sa drugim psihopatološkim modelima, polazeći od stava da nema kvalitativne razlike između normalne i patološke ličnosti, izuzimajući izmene ličnosti kod shizofrenih stanja ili demencija. Značaj Petofaktorskog modela možda nije u tome što je to "konačna" istina o strukturi ličnosti, već u pokušaju da se izolovani, međusobno nepovezani delovi psiholoških znanja o ličnosti povežu na nekoj zajedničkoj osnovi. Posebno kad je terminologija u pitanju poznato je da se različiti termini koriste za označavanje istih konstrukata i obrnuto. Rezultati dotadašnjih istraživanja dali su prilično neujednačenu sliku o sadržaju i broju crta koje definišu ličnost. Značajne međusobne razlike između modela dovele su do ozbiljne kritike upućene arbitrarnosti faktorske analize i interpretacijama njenih rezultata. Peabody i Goldberg (1989) su posebno kritikovali cirkularnost metoda faktorske analize i arbitrarnost rešenja u opisivanju širokih dimenzija i rezidualnih sadržaja onoga što ostaje kada se glavne evaluativne dimenzije odstrane. Zato pokušaj uvođenja teorijskog i termiološkog reda i konzistentnosti empirijskih nalaza kroz Petofaktorski model, kao zadovoljavajuće aproksimacije strukture ličnosti, predstavlja njegov značajan doprinos.

Odnosi su između Eysenckovog P faktora i petofaktorskih A i C su složeniji, tako da se postavlja pitanje da li je P faktor višeg reda u odnosu na A i C. P je konceptualno određen kao predispozicija za psihotični poremećaj, međutim odnosi se na nedostatak konvencionalne socijalizacije i nedostatak saosećanja za druge. Ovako određen P domen definiše klasične aspekte psihopatije što pojašnjava vezu sa A domenom koji obuhvata odnos prema ljudima (velikodušnost, ljubaznost, itd.), i sa C domenom koji uključuje organizaciju, samokontrolu, težnju ka postignuću i slično.

Domen O ostaje "nepokriven" trofaktorskim modelom, uz razmatranje mogućnosti da ne predstavlja aspekt ličnosti, već kognitivnih sposobnosti. Međutim, pažljiva analiza ukazuje na povezanost O i E faktora. Subskala Praktičnost-Reflektivnost iz E domena povezana je sa O subskalom Otvorenost prema idejama. Guilford (1975) primećuje da su introverzija mišljenja i socijalna introverzija nezavisni konstrukti, dok je kod Eysencka O delimično subsumiran pod E. Drugo, subskala Potraga za uzbuđenjem (Sensation Seeking) konstituise E faktor i teško se može interpretirati kao kognitivna sposobnost.

----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE PREUZETI NA SAJTU. -----

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com